

ÁZIA – prírodné pomery

- PÔVOD SLOVA:

- to čo bolo kedysi Áziou, dnes voláme **Malá Ázia**
- pôvod slova je podľa jednej z teórií odvodený od základu *asu*, čo znamená *vychádzajúce* alebo *svetlo*

- Rozlohou je **najväčší svetadiel – 44 miliónov km²**

- Spolu s Európou ležia na **kontinente Eurázia**

- **Hranica medzi Európou a Áziou:** pohorie URAL, rieka EMBA, pobrežie KASPICKÉHO MORA, KAUKAZU, AZOVSKÉ more, ČIERNE MORE, úžina BOSPOR, Marmarské more, úžina DARDANELY, EGEJSKÉ a STREDOZEMNÉ MORE

- **Hranica medzi Afrikou a Áziou:** Suezský prielav, Červené more a Adenský záliv

- **Hranica medzi Amerikou a Áziou:** Beringov prieliv a Beringovo more

- POLOHA:

- Severná, Južná a Východná pologuľa
- Rovnobežky - Severná polárna kružnica, obratník raka, rovník (prechádza Indonéziou)
- Poludníky – 180° (V tichom oceáne – dátumová hranica)
- Oceány – Sever – Severný ľadový oceán, Východ – Tichý + Nepriamo cez Stredozemné more zo Západu aj Atlantický oceán

- ČLENITOSŤ POBREŽIA (=horizontálna členitosť)

- Je veľmi členité (má veľa ostrovov a polostrovov)
- **Známe ostrovy**
  - v Indonézii – súostrovia Veľké sundy a Malé sundy (ostrovy Sumatra, Jáva, Borneo (Kalimantan) ...)
  - Japonské ostrovy (Honšu, Šikoku, Kjúšu, Hokkaido)
  - Cejlón (= Srí Lanka)
  - Taiwan – Východočínske more
  - Hainan – Juhočínske more
  - .....
- **Známe polostrovy:** najväčší - Arabský, Predná India, Zadná India (Thajsko, Vietnam, Laos), Malá Ázia (Turecko), Tajmýr, Kamčatka, Malajský polostrov, Čukotka, Kórejsky polostrov
- V Ázii sa nachádza aj najväčší záliv sveta: Bengálsky záliv

- PRÍRODNÉ POMERY

a) Povrch

- Pochádza z pravevniny Laurázie (najstaršie časti Ázie sú štíty Sibírsky a Anabarský). Výnimkou je polostrov Predná India – ten pochádza z pravevniny Gondwana
- V Ázii sa nachádzajú najvyššie pohoria sveta Himaláje s najvyšším vrchom Mount Everest (8848 m n. m.)
- na svete sa nachádza 14 vrchov s nadmorskou výškou nad 800 m n. m. (všetky sú v Ázii, 10 v pohorí Himaláje a 4 v pohorí Karakoram)
- ďalšie pohoria: Pamír, Hindúkuš, Altaj, Západný Ghát, Východný Ghát, Kaukaz, Taurus ...
- priemerná nadmorská výška Ázie: 960 m. n. m.
- **Nížiny:** najväčšia Západosibírska, ďalšie Indogangská nížina (najväčšia riečna nížina), Veľká Čínska nížina, Turanská nížina, Mezopotámska nížina
- **Púšte:** najväčšia Gobi (na hraniciach Mongolska a Číny), veľa púští na Arabskom polostrove (Rub-Al-Chali, Nafut, Dahná), v Indii - Thárska púšť, v Číne – Taklamakan

- **Náhorné plošiny:** najvyššia položená sveta Tibetská, ďalšie: Iránska, Stredosibírska, Dekanská

b) Podnebie

- Pestré
- Všetky podnebné pásma (Ekvatoriálne, Subekvatoriálne, Tropické, Subtropické, Mierne, Subpolárne, Polárne)
- 3 typy podnebia:
  1. Arídne (suché) – JZ a stredná Ázia
  2. Monzúnové – J a JV Ázia
  3. Kontinentálne – Mongolsko až sever
- Teplotný a zrážkový rekord sveta:
  - -78° (Sibír) – najnižšia nameraná teplota na severnej pologuli, v dedine Ojmjakon
  - Najdaždivejšie miesto na celej zemi – Čerapundži (pod Himalájami), 14 000 – 16 000 mm zrážok za rok